

Načelnica ženskega biroja svari deželo

Mary Anderson ne vidi nebes v sedanjem toku industrije; priporoča reforme.

Washington. — Mary Anderson, načelnica ženskega biroja v delavskem departmentu, se jako razlikuje od svojega bossa Jamesa T. Davisa, delavskega tajnika. Pretekli teden sta oba imela govore o delavskih razmerah v industriji. Med tem ko je Davis videl samo prosperiteto, ki se za delavce s poveča, je Mary Anderson gledala bolj realistično na delavsko sceno industrijske Amerike.

"Rešnica je, da je današnja strojna doba stvar, na katero smo lahko ponosni; rešnica je pa tudi, da nas ali, da o njej resno razmišljamo. Vnekaterih ozirih smo storili tako velike korake naprej, da je na drugi strani težko razumeti naše poljevo napredovanje v gotovih stvareh."

Od zadnjih sta najvažnejša vprašanja nadprodukcija in brezposelnost, ki najbolj kmeti po remedijski pravi Andersonova. O njej priporoča, da vsi otroci do 16. leta starosti pohajajo v šolo in ne v industrijo. S tem korakom bi naredili prostor za nad en milijon odraslih delavcev, ki so brez dela.

Glede vprašanja, ali naj poročena žena, predvsem družinska mati, dela v industriji ali ne, je stališče mias Anderson tudi jako realistično. Teoretično je ona nasprotnica temu vprašanju. Vendar pa to ne spremeni dejstva, pravi ona, ker matere ne delajo v tovarnah radi razvedrila, marveč so v mnogih slučajih abrutno pristajale to storiti, ker morajo plačati za zadostuje za prehrano družine. Prva potreba je zvišati plače družinskim očetom in šele potem inštalirati, da matere koncentrirajo svoje aktivnosti na domu in posvetijo ves čas družini. Ne odobrava pa takih slučajev, kjer mati hodi v tovarno iz lakomnosti do denarja, otroke pa pušča na cesti ali brez pravega varstva.

Pravi, da bi morali delovni čas toliko znižati, da bi lahko dobili delo vsak brezposelni delavec. Preiskave nam kažejo, da je stališče delavk, ki delajo več kot osem ur na dan in tisoče jih je zaposlenih po deset ur dnevno in 60 ur na teden. Petdeset jih bi bil velik blagoslov za tisoče delavcev. Življenje, ki je sedaj garancija, bi postalo veselje in odprilo bi širok razgled na polje razvedrila, osebnega izboljšanja in posvečenja državljanom dolžnostim.

Za odpravo nadprodukcije so potrebne večje in ne manjše plače, pravi načelnica ženskega biroja. In ti isti podjetniki, ki iščejo zunanje trge, bi bolj pametno storili, ako bi se koncentrirali na domači trg, ki je zmožen velike ekspanzije, ako bi delavstvo prajemalo višje plače. Posebno izkoriščane so ženske, ker navadno prejemaajo nižjo plačo kot moški, in radi tega je potreba po zvišanju tukaj največja.

Potrebno je tudi, nadaljuje ona, "da ne gradimo strojev na račun delavcev, marveč morajo stroji služiti blagostanju vsega ljudstva". Tukaj naj dostavimo, da se bo to doseglo le tedaj, kadar bo stroj v resnici služil ljudstvu in ne privatnemu profиту kot sedaj. To se bo zgodilo tedaj, kadar bo ljudstvo posedovalo stroje in stroji ljudstvo.

Kampanjski teden nemških socialistov.

Berlin. — Glavni odbor nemške social-demokratske stranke je določil teden, ki se prične s 12. okt. za kampanjski teden. Namen kampanje je pridobivanje novih članov. Stranka sedaj šteje 949.000 članov; s to kampanjo upajo funkcionarji doseči porast stranke na en milijon članov.

Družba kaznovana radi kršenja zakona

Izkoristila je mlade delavke, ki so morale delati sedem dni v tednu.

Philadelphia, Pa. — Na magistratnem sodišču se je te dni vršila sodnijska obravnava proti Security Bank Note Co. Ta družba je bila obtožena, da je kršila zakon o ženskem delu. Tožbo je vložila ženska strokovna liga, ki je naloga je, preiskovati razmere v tovarnah, o katerih je znano, da kršijo zakon o ženskem delu. Maksimum za ženske je 54 ur dela v tednu, zakon pa strogo prepoveduje, da bi ženske delale sedem dni v tednu.

To pa ni bila prva kršitev zakona od strani omenjene družbe. Pred par meseci je neka članica lige, ki je bila slučajno mimo delavnice, opazila večje število delavnic, ki so delale na nedeljo. Naznanila je stvar državnemu delavskemu departmentu, ki pa ni ukrenil ničesar, ker je smatral, da se bo kompanija, v bodoče strogo držala zakona.

Liga je po tem dogodku strogo pazila na to podjetje, posebno pa, ko je dobila poročila, da delavke večkrat omedle valed utrujenosti in dolgi delovni ur, ki izčrpajo njih moči. Delavke same so le redkokdaj poročale ligi o razmerah v podjetju, ker so bile v strahu, da izgube delo.

Pred kratkim je ligin investitor zopet ugotovil, da družba krši zakon, ko je našel več delavk delati na nedeljo. Obvestil je o tem načelnika državnega delavskega departamenta, ki je uvedel preiskavo. Preiskava je dokazala, da so delavke bile prisiljene delati ob nedeljah in celo do devetih zvečer. Ako bi se bila kršila uprila, ji je družba zagrožila, da odlovi tritro.

V tovarni je zaposlenih največ deklet v starosti od 14 do 16 let, katere družba izkorišča do skrajnosti. Mezdje so nizke, od \$8 do \$12 na teden, in uvedeno je prisilništvo. Ženska strokovna liga ni zadovoljna, da je družba bila kaznovana samo na plačevih globe \$50, čeprav je bilo večkrat dokazano, da kompanija ne upošteva zakona o ženskem delu in ga krši ob vsaki priliki.

FINSKI PARNIK SE POTOPILO.

Nad sto oseb izgubilo življenje.

Helsingfors, Finsko, 8. sept. — Finski parnik Kuru se je večerj potopil v bližini pristanišča v Tammerforsu. Na parniku se je nahajalo blizu dvesto oseb, med njimi več otrok, ko se je pripetila nesreča. Sodi se, da je okrog 150 oseb zgubilo svoja življenja.

Parnik je zajel velik vihar kmalu potem, ko je odplul iz pristanišča v Tammerforsu. Veliki valovi so povzročili, da se je prvi del ladje pogreznil v vodo, nakar je izginil v globlini. Večina potnikov se je v istem času nahajala v kabinah in tako je bila vsaka rešitev nemogoča. Nekateri izmed potnikov so se rešili, ko so razbili okna v kabinah in poskakali v vodo. Motorji čolni, ki so prihitali na pomoč, so jih s silnimi potežkami spravili do brega.

Kitajska dobila telefon

Canton, Kitajska. — Kitajska se modernizira. Zapadna "civilizacija," ki je prišla prodirati preko ali akoli tisoletno zidovje kitajskega ljudstva sredi zadnjega stoletja in ga prišla "pokristjanjevati" z ognjem in mečem, počasi prodira na Orient tudi s svojo tehniško vedo. Znamenja, da se Kitajska industrializira po zapadnem merilu, je penetracija mednarodnega telefonskega trasta. Dne 3. sept. je International Telephone and Telegraph kompanija odprla veliko telefonsko omrežje. Obratovati je prišla potom China Electric družbe, ki je podružnica prve, 4000 telefonskih linij, ki so opremljene z najmodernejšimi aparati.

ZBOROVANJE EVROPSKIH NARODOV

Briand bo predložil detajle svojega načrta za federacijo evropskih držav, 28 držav bo poslalo svoje zastopnike na konferenco.

Zeneva, 9. sept. — Danes se je zbralo na konferenci 28 zastopnikov evropskih držav, na kateri bo francoski premijer Briand razložil detajle svojega načrta za ustanovitev federacije evropskih držav. Od tega zborovanja bosta izključeni Rusija in Turčija.

Briand bo predložil zastopnikom svojo skemo in svoje ideje, na čijih podlagi je stvoritev federacije evropskih držav v socialnem, ekonomskem in političnem osiru mogoča. Zastopniki bodo imeli na tej konferenci priliko, podati svoje načrte in sugestije.

Načrti in sugestije bodo zastopniki predložili svojim vladam, ko se vrnejo domov. Organiziran bo komitej, v katerem bodo zastopniki evropskih vlad, ki bo podrobno študiral probleme raznih držav in bo pozneje izdal poročilo in svoja priporočila, katere bodo predložena drugi konferenci, ki se sklêče kasneje.

Premijer Briand je podal izjavo, da federacija evropskih držav, ako se ustanovi, ne bo v nobenem oziru naperjena proti interesom Združenih držav.

Britska delegacija čaka navodil od MacDonalda, da bo vedela uravnati svoje smernice na konferenci.

ALI POMILOSTIJO CENTRALISKE ŽRTVE?

V agitaciji za pomilostitev sodujejo tudi legionarji.

Walla Walla, Wash. — Ko so dne 16. sept. snide-k zasedanju državni parolni odbor, bo pred seboj imel prošnjo za pomilostitev osmih oseb, ki so postale žrtve vojne histereje in pobenelega patriotizma leta 1919 v napadu na IWW dvorano v Centraliji. Agitacija za pomilostitev je bila zadnje čase precej živahna. V nji sodelujejo tudi nekateri člani Ameriške legije, ki žele s tem poravnati storjeno krivico. Upanje, da jih bo parolni odbor pomilostil pri prihodnjem zasedanju sicer ni posebno veliko, vendar je pa večje kot je bilo zadnja leta. Najmanjši korak, ki ga država lahko stori, da opere ta črni madež, je takojšnja pomilostitev teh žrtv vojne histereje in porednega patriotizma.

AVTOMOBILSKA NESREČA.

Pet oseb ubitih, dvajset ranjenih.

Benton Harbor, Mich., 9. sept. — V koliziji avtobusa in velikega truka Goodrich Transit Co. večerj dopoldne je bilo pet oseb ubitih, dvajset drugih pa je bilo ranjenih. Nesreča se je pripetila na državni cesti pet milj vzhodno od tega mesta. Oba vozila sta brcela z veliko naglico in sta z vso silo trčila skupaj. Voznik avtobusa ni bil poškodovan. Pozneje je bil aretiran in bo v zaporu čakal preiskave.

Mortice svoje zaročenke oboje. Wheaton, Ill. — Theodore Freeman, star 24 let, ki je pred nekaj tedni umoril svojo zaročenko Margaret Weismantel, je bil 18. t. m. obojen na 35 let ječe. Obsojbo je izrekel sodnik B. Shepherd.

Tornado v Iowi.

Albia, Ia. 9. sept. — Nad to okolico je večerj privihal tornado, ki je prevrnil več hiš in napravil občutno škodo na polju. Pet oseb, katere je vihar zalotil na prostem, je bilo ranjenih.

Nezadovoljnost železnice čarjev v New Orleansu

William Green je podpisal pogodbo za končanje stavke s Public Service kompanijo. Pogodba pomeni kapitulacijo stavarjev.

New Orleans. — (F. P.) — Velika nezadovoljnost je nastala med cestnimi železnikarji, ki so na stavki nad dva meseca, ko jim je bila naznanjena začasna pogodba, ki jo je podpisal William Green v imenu stavarjev in A. G. Paterson v imenu Public Service družbe. Pogodba ni nič drugega kot kapitulacija, pravijo stavarji.

Green je pristal, da kompanija operira železnice na principu odprte delavnice dokler ni sklenjena pogodba med družbo in lokalno unijo. Z drugo besedo se lahko reče, da je predsednik Ameriške delavske federacije izdal interese stavarjev, ker se dejstvo drugače skoro ne more tolmačiti. Stavarji pravijo, da bi bili tako pogodbo lahko dobili brez stavke.

Da stavarji ne mislijo odbriti pogodbe, je razvidno iz njihovega spisa na ljudstvo, da podpis stavarje, dokler ne bo dobilo njihovega naznanila o končanju stavke. Pravijo, da se ne povrnujo na delo pod drugimi kot unijskimi pogoji, ne glede kaj je Green podpisal.

Špekulacije trgovcev z zemljišči

Kooperativno podjetje gradi praktična stanovanja in jih oddaja po smerni ceni.

New York. — A. J. Kahan, predsednik Amalgamated Cooperative Houses, je te dni govoril v Brookwood delavskemu kolegiju o špekulacijah trgovcev z zemljišči. Dejal je, da združba nudi strankam stanovanja v apartmentih polovico ceneje kot privatne družbe, ki grade velike stanovanjske hiše.

Mesto New York je pravi raj za špekulante z zemljišči. Zemljišni trgovec zgradi hišo s dvema sobama, katere oddaja v najem. Povprečna stanarina za sobo je \$20 mesečno, doblim kooperativa računa polovico te vsote. Zemljiški špekulant ni zadovoljen z nizkimi obrestmi od vloženega denarja. Radi tega se poslužuje raznih eskim in špekulacij, katerih posledice skoro v vseh slučajih občutijo stranke, ki imajo najeta stanovanja.

Odkar je bila ustanovljena kooperativa, so postali zemljiški trgovci bolj previdni, ker vedo, da jim bo združba postala sama velika konkurent. Ze s tem, ker je združba podjetje omejeno drzno špekulacije trgovcev z zemljišči, je bilo veliko pomagano alojem, ki si morajo v velikih mestih iskati stanovanja. Kooperativa zaznamuje v prošlem polletju zadovoljiv napredek. In vse kaže, da se bo v bodoče še lepše razvijala, ako ji bo stalo ljudstvo na strani.

Prohibicijski ustrelili dijaka.

Ashland, Ala., 9. sept. — Prohibicijski Cecil Guthrie je večerj ustrelil Clarence Baileyja, dijaka srednje šole, ko se je peljal v avtomobilu proti svojem domu. Guthrie je oddal usodni strel, ki je zadell dijaka v glavo, na podlagi sumnje, da je dijak vozil opojne pijače v avtomobilu. Guthrie je bil aretiran in odpeljan v zapor.

Senator Walsh naznanil kandidaturo.

Washington. — Senator Thomas J. Walsh, ki je vodil preiskavo oline korupcije Harding-Coolidge vlade, je naznanil, da misli ponovno kandidirati za senatorja. Po pripadnosti je demokrati in na splošno zavzema progresivno stališče. Volitve bodo prihodnje leto.

Ali bodo zavrgli parno lokomotivo?

Imajdba nove lokomotive pomeni revolucijo na železnicah.

Montreal, Kanada. — Nova lokomotiva Kanadske državne železnice je najbrže tako velikega pomena za svet kot je bila iznajdba parne lokomotive. Tako sklepajo inženirji in tisti, ki so se udeležili njene prve vožnje med Torontom in Montrealom.

Nova lokomotiva, ki so jo iznašli inženirji Kanadske državne železnice, je pravi velikan, kar seveda ni tako velikega pomena, ker velikih železnih konjev je v Ameriki in Kanadi na tisoče. Značilnost te lokomotive je v tem, da jo goni elektrika, ki jo proizvaja stroj sam, osiroma stroj na gasolin, ki je montiran na lokomotivi. Nova iznajdba se imenuje "oil-electric" lokomotiva. Prva vožnja je pokazala, da je bodočnost železnice transportacije v tem stroju in da bo parna lokomotiva v gotovi dobi alurno liginila iz obrata.

Poskus gasolinke električne lokomotive se je obnesel aljajno. Vprešana je bila v drugo sekcijo "International Limited" vlaka in se inkasala, da daleč nadkrijuje svojo taljo parno sestro, ki je velika prvi del vlaka. Nadkrijuje jo v moči, bratni in ekonomiji. Medtem ko parna zahteva po drugo miljo daljave, da doseže 80 milj brzine, jo je nova dosegla že ob eni milj daljave. Ker je bilo na vseh postajah veliko ljudi, ki so gledali ta nov "čudež" in je bil drugi del vlaka radi tega povoz skakanjen, je strojevodja kljub temu prišel na vsako postajo ob času. Nova lokomotiva je marširala dlje časa brez prelpa po 75 milj na uro in a tem dohitela prvo sekcijo. Lahko pa ravšije in vdrži bržino sto milj na uro.

Njena druga prednost je, da ni "ropota" in ne meče saj sgorlega premoga ter dima na okolico ali potnike. Tudi delovanje gasolinkega stroja in motorjev ni silati: brzi tiho in vleče gladkeje kot parna lokomotiva. Z gospodarskega stališča je med obema lokomotivama sledeča razlika: Parna lokomotiva je na ti vožnji potrebovala 20 tisoč galonov vode, nova pa le par kvartov za hlajenje gasolinkega stroja; parna lokomotiva je potrebovala kuriva (premoga) v vrednosti \$80, nova pa je pokurila olja za \$25. V vrhu lubrikacije je zadnja porabila precej več olja kot prva, vendar ni ta razlika posebno velika v dolarjih. Edina prednost parne lokomotive je v tem, da stane akoro trikrat manj kot nova. Kljub temu pa nižji obratovalni stroški nove lokomotive daleč odtehtajo to prednost parnega stroja.

C. E. Brooks, načelnik lokomotivne oddelka Kanadske državne železnice, pravi, da nova lokomotiva ne bo izpodrinila električnih lokomotiv, bo pa gotovo izpodrinila parne lokomotive radi dvakratnih nižjih obratovalnih stroškov. Prednost novega stroja je tudi v tem, da bo odpravil zakajene okolice, ki jih povzročajo sedanje lokomotive. Pomeni tudi, da bo nova lokomotiva poglala na ceto lepo število delavcev in mehanikov v železnih tovarnah, ker markatna stroka bo izginila osiroma vse, razen strojnikov in elektricarjev.

Gasolinaki stroj, ki proizvaja silo za proizvodnjo elektrike, se precej loči od navadnega avnegega stroja. Največja posebnost je v tem, da nima vžigalnikov ali "sparkov" in tudi ne "ignition" sistema kot ga ima avtni stroj. Gasolinaki stroj poženejo baterije, ki dobivajo silo in energijo med vožnjo kot na primer pri starem fordu.

Istočasno je bila skrita v dnevnem časopisu tudi novica, da inženirji General Electric kompanije iznašli sličn stroj za avte, ki bo naredil tudi v avtni industriji velike revolucije. Poskus se je baje dobe obnesel. V novem

Praske med židi in muslimani

Spopadi v raznih mestih. — Izgredi med židi v Chicagu.

London, 9. sept. — Poročilo iz Jeruzalema "Exchange Telegraphu" govori o spopadih med židi in muslimani v raznih mestih Palestine. V mestu Beit Hanina so se spoprijeli muslimani in židje in v bitki sta padla dva muslimana, več drugih pa je bilo ranjenih.

V Jeruzalemu, kjer je nekaj dni prevladoval mir, je zopet prišlo do bitke in neki žid, ki je molil ob zidu plačanja, je bil ubit. Židi in muslimani bojkotirajo drug drugega in vsa trgovina se nahaja v stanju stagnacije.

Chicagu. — V nedeljo je prišlo do isgrefov med čikaškimi židi na zapadni strani mesta. Med pristajali alonikega gibanja in židovskimi komunisti vlada se dije časa nesoglasja, ki je kulminiralo v isgrejih. Glasilo židovskih komunistov "Daily Freiheit" je priobčevalo ostre članke, v katerih je kritiziralo alonistično gibanje v Palestini ter ga obtoževalo, da igra v roke britanskemu imperializmu. Več sto članov obeh struj se je valed tega v nedeljo zbralo pred uradom lista. Zionisti so pričeli metati razne predmete v poslopje lista, ki se nahaja na 3301 W. Roosevelt st., in razbili so lipe v oknih. Polklicana je bila policija, ki je isgrednika razgnala in aretirala več udeležencev. Par isgrednikov je bilo v bitki ranjenih, toda težko poškodovan ni bil nihče.

VESTI IZ MUSSOLINIJE

Socialistične skupine se združujejo.

Bern, Švica. — Tudi je boj fašističnih nasprotnikov v Italiji. Do malega jih je Mussolini razgnal na vse štiri vetrove ali jih pa pometal v ječo in signal na otoke za izgnance. Kljub persekuciji je še nekaj upornikov ostalo v Mussoliniji. Pred več tedni je skupina maksimalnih in unitarnih socialistov obdrževala tajno sejo, ki je sklenila, da se obe frakciji združit in skupno vršita propagando proti sedanjemu režimu. Na seji je bil izdelan dokument, ki je podlaga za sedenjenje osiroma nove organizacije, ki se imenuje Zedinjena socialistična stranka. Ta proklamacija je več tednov krožila tajno po vsej Italiji in je bila sedaj objavljena v listu "Rinascita Socialista," ki izhaja tajno dvakrat na mesec. Glavna zahteva nove organizacije je povrnitev politične svobode za vse politične skupine.

Železnika nesreča.

Graylake, Ill., 9. sept. — Charles Parker je bil večerj na mestu ubit od vlaka Soo železnice na bližnem križišču. Nesreča se je zgodila, ker Parker ni opazil vlaka, ki se je izza ovinka bližal križišču.

avtomobilu odpade vsa transmisija. Ker avto goni električna sila, ki jo proizvaja stroj na gasolin alično kot pri novi lokomotivi, se brzina novega avta regulira s pritiskanjem gumbov. Ima brzino 45 milj na uro, kar mogoče ne bo vsi avtni manikarji, čijim je brzina glavna zabava in dostikrat celo poguba.

Obe novi iznajdbi bosta nedvomno napravili večje revolucije v gospodarskem življenju Amerike kot izvolitev Hooverja, ker bosta povečali kontrast, ki obstoja med splošnim mišljenjem mase in mehaničnim napredkom v industriji.

